

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

©2022 **КОНДРАТЕНКО Н. О., ЧЕЧЕТОВА Н. Ф., ОБОЛЕНЦЕВА Л. В., КРАСНОНОСОВА О. М.**

УДК 330.55
JEL Classification: R11; R12

Кондратенко Н. О., Чечетова Н. Ф., Оболенцева Л. В., Красноносова О. М.

Теоретико-методичні основи стратегічного планування розвитку регіонів України

У статті узагальнено теоретико-методичні основи стратегічного планування розвитку регіонів України та розроблено механізм стратегічного планування (СП) розвитку територій. Встановлено, що стратегічне планування розвитку регіонів є дуже важким інструментом державного регулювання, який допомагає тримати усі необхідні економічні пропорції, забезпечує планомірне функціонування усіх ланок економічної системи суспільства. Для економіки України стратегічне планування є дуже актуальним і важливим, оскільки дозволяє прогнозувати процеси приватизації та демонополізації, формування різних форм володіння активами, наслідки технологічного оновлення виробництва та багато іншого. У міру стабілізації економіки поширюються можливості виявлення тенденцій та закономірностей регіонального розвитку, підвищується ступінь передбачуваності змін та поведінки різних суб'єктів господарювання. Зазначено, що у сучасному регіональному управлінні відчувається дефіцит в науковому забезпеченні концепцій розвитку, цільового планування регіонального господарства. Недостатньо розроблені технології формування сценаріїв соціально-економічного розвитку, а також інструменти державно-приватного партнерства. Вимагають подальшого теоретичного та методичного розроблення питання прикладного характеру, присвячені застосуванню в практиці стратегічного планування та механізму формування стратегії соціально-економічного розвитку регіону. Зроблено висновок, що наявні проблеми підвищення ефективності стратегічного планування розвитку регіонів України можуть бути вирішені на основі впровадження дієвого механізму, який сьогодні знаходиться у стадії зародження. Запропонований механізм стратегічного планування розвитку територій дозволить як у теорії, так і на практиці покращити рівень якості життя населення, вплине на зниження рівня смертності, підвищить рівень екологічної безпеки, сприятиме розвитку пріоритетних галузей промисловості й взагалі підвищить конкурентоспроможність регіональних економічних систем.

Ключові слова: стратегічне планування, теоретико-методичні основи, розвиток, регіон, механізм.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2022-2-93-99>

Рис.: 1. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 19.

Кондратенко Наталія Олегівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри менеджменту і публічного адміністрування, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3305-9570>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1770332/nataliia-kondratenko/>

Чечетова Наталія Федорівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри публічного управління та економіки, Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського (вул. Джона Маккейна, 33, Київ, 02000, Україна)

E-mail: nchechetova@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1988-2923>

Оболенцева Лариса Володимирівна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри туризму і готельного господарства, Харківський національний університет міського господарства ім. О. М. Бекетова (вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна)

E-mail: larysa.obolentseva@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7085-6902>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1946574/larysa-v-obolentseva/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202442326>

Красноносова Олена Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, старший науковий співробітник відділу макроекономічної політики та регіонального розвитку, Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України (пров. Інженерний, 1а, 2 пов., Харків, 61166, Україна)

E-mail: krasnonosova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0863-3705>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1890821/olena-m-krasnonosova/>

UDC 330.55

JEL Classification: R11; R12

Kondratenko N. O., Chechetova N. F., Obolentseva L. V., Krasnososova O. M. The Theoretical and Methodological Bases of Strategic Planning for the Development of Ukrainian Regions

The article generalizes the theoretical and methodological bases of strategic planning for the development of regions of Ukraine and develops a mechanism for strategic planning (SP) for the development of territories. It is determined that strategic planning for the development of regions is a very important instrument of the State-based regulation, which helps to maintain all the necessary economic proportions, ensures the scheduled functioning of all parts of the economic system of society. For the Ukrainian economy, strategic planning is very relevant and important, as it allows predicting the processes of privatization and demonopolization, the formation of various forms of asset ownership, the consequences of technological renewal of production and much more. As the economy stabilizes, the possibilities of identifying trends and regularities of regional development spread, the degree of predictability of changes and behavior of various economic entities increases. It is noted that in modern regional management there is a shortage in scientific support of development conceptions, targeted planning of the regional economy. Insufficiently developed are technologies for the formation of scenarios for socioeconomic development, as well as instruments of public-private partnership. The issues of applied nature concerning the use in practice of strategic planning and the mechanism for forming a strategy for the socioeconomic development of the region require further theoretical and methodological development. It is concluded that the existing problems of increasing the efficiency of strategic planning for the development of Ukrainian regions can be solved on the basis of the introduction of an effective mechanism, which remains in its infancy today. The proposed mechanism of strategic planning for the development of territories will allow both in theory and in practice to improve the quality of life of the population, will affect the reduction of mortality rates, increase the level of ecological safety, promote the development of priority industries, and generally increase the competitiveness of regional economic systems.

Keywords: strategic planning, theoretical and methodological bases, development, region, mechanism.

Fig.: 1. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 19.

Kondratenko Nataliia O. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Management and Public Administration, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: 2123kondratenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3305-9570>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1770332/nataliia-kondratenko/>

Chechetova Natalia F. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Public Administration and Economics, V. I. Vernadsky Taurida National University (33 Dzhona Makheina Str., Kyiv, 02000, Ukraine)

E-mail: nchechetova@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1988-2923>

Obolentseva Larysa V. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Head of the Department of Tourism and Hotel Industry, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv (17 Marshala Bazhanova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: larysa.obolentseva@gmail.com

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7085-6902>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1946574/larysa-v-obolentseva/>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57202442326>

Krasnososova Olena M. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Senior Research Fellow of the Department of Macroeconomic Policy and Regional Development, Research Centre of Industrial Problems of Development of NAS of Ukraine (2 floor 1a Inzhenernyi Ln., Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: krasnososova@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0863-3705>

Researcher ID: <https://publons.com/researcher/1890821/olena-m-krasnososova/>

Вступ. Сьогодні розвиток територій будь-якої країни світу є невід'ємною частиною реалізації економічних цілей національного господарства та основною конкурентною перевагою держави, оскільки у сучасному світі територія на різних рівнях (глобальному, регіональному, національному та субнаціональному) є ключовим елементом підтримки економіки країни. У зв'язку із цим стратегічне планування виступає як необхідний інструмент для вирішення найважливіших проблем регіонального розвитку та визначення майбутнього стану територій.

У сучасних умовах стратегічне планування виступає інтегруючою силою, яка організовує і спрямовує процес розробки стратегічних цілей і створює основу для розподілу всіх економічних ресурсів відповідно до європейських

принципів розміщення продуктивних сил. Крім того, стратегічне планування (СП) зосереджує увагу на проблемах регіонального соціально-економічного розвитку і забезпечує основу для взаємодії керівників і співробітників у процесі розробки та реалізації стратегії розвитку регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішення проблем регіонального розвитку завжди приділялося багато уваги вченими-економістами, представниками різних наукових шкіл. Серед них: Б. Данилишин [1], С. Дорогунцов [2], М. Кизим [3], В. Семенов [4], Л. Чернюк [5] та багато інших.

Продовж багатьох років в Україні було оприлюднено багато наукових досліджень щодо удосконалення системи стратегічного планування розвитку територій в країні та

її модернізації на регіональному рівні. Йдеться про дослідження таких науковців, як О. Берданова [6], В. Вакуленко [7], А. Карпенко [8], І. Кукса [9], В. Осипов та ін. [10].

Але ряд питань, пов'язаних із узагальненням теоретико-методичних основ стратегічного планування розвитку регіонів України не були опрацьовані достатньою мірою і потребують більш детального дослідження.

Метою статті є узагальнення теоретико-методичних основ стратегічного планування розвитку регіонів України та розробка механізму СП розвитку територій.

Виклад основних результатів дослідження. Стратегічне планування є однією з управлінських функцій, сутністю якої є процес вибору цілей організації та шляхів її успіхів. Термін «стратегічне планування» означає спосіб обґрунтування та прийняття рішень про місцевий розвиток, визначення майбутнього стану території та спосіб його досягнення на основі аналізу навколишнього середовища та їхнього внутрішнього потенціалу, а також формування узгоджених дій із спільнотою, на реалізацію яких зосереджуються зусилля, ресурси основних суб'єктів місцевого розвитку [6].

Процес стратегічного планування займає одне з центральних місць у системі територіального розвитку. Існує безліч макропроцесів, які стимулюють розвиток стратегічного планування. Багато провідних країн світу розвивають свою економіку, використовуючи систему п'ятирічних планів. Так, наприклад Японія, Німеччина, Франція застосовують 5–10 п'ятирічних планів.

Стратегічне планування орієнтується переважно на локальні і регіональні рівні, оскільки територіальні спільноти являють собою економіко-культурні, історичні та географічні цілісності, а в організації та виконанні стратегічних планів вирішальна роль належить як місцевим органам влади, так і місцевому населенню. Стратегічне планування – це вектор розвитку до створення образу майбутнього для найбільш ефективного досягнення цілей [11].

До основних принципів стратегічного планування на регіональному рівні можна віднести такі:

- цілеспрямованість (припускає обґрунтування стратегічних цілей і пріоритетів соціально-економічного розвитку регіону);
- єдність (означає, що використовувані в плануванні показники треба обґрунтовувати в їх єдності, з урахуванням теоретичної і практичної взаємозалежності);
- соціальність (мається на увазі, що при формуванні стратегічних цілей розвитку території, механізмів їх реалізації пріоритетними мають бути інтереси населення, вирішення проблем підвищення якості і умов життя);
- точність (вимагає обґрунтованості, деталізації і конкретизації цільового планового показника);
- безперервність (визначає процес планування як безперервний, коли на зміну одному виконаному плану приходить інший, а на зміну другому – наступний);
- участь (мається на увазі, що в розробку планових показників повинні включатися всі фахівці об'єкта господарювання, а за необхідності – фахівці ззовні);

- адаптивність (означає, що формування концепції регіонального розвитку необхідно здійснювати з урахуванням можливих змін зовнішнього середовища, які можуть зумовити коректування цілей, пріоритетів і механізмів їх реалізації);
- легітимність (передбачає обов'язковість розгляду і ухвалення запропонованого варіанта концепції розвитку регіону на рівні представницького органу регіонального самоврядування);
- демократичність (означає гласність і відвертість ходу і результатів робіт по стратегічному плануванню регіонального розвитку, залучення до розгляду і експертизи проектів);
- професіоналізм (мається на увазі, що процес розробки стратегії забезпечується спеціальною підготовкою учасників робіт, створенням необхідної методичної і інформаційної бази, залученням до розробки фахівців з системи управління регіоном, спеціалізованих на рішенні окремих регіональних проблем, організацією незалежної експертизи);
- ефективність (означає необхідність розробки методики оцінки ефективності реалізації планових показників, а також необхідність доказу, що саме запропонований набір цілей економічного розвитку, функцій, визначених як пріоритетні, намічені шляхи їх реалізації, що забезпечать досягнення необхідної якості життя населення з найменшими фінансовими витратами і соціальними витратами);
- досяжність намічених результатів (це основа працездатності стратегії розвитку території) [8].

До стратегічних завдань державної політики регіонального розвитку України належить:

1. Підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу.
2. Забезпечення розвитку людських ресурсів.
3. Розвиток міжрегіонального співробітництва.
4. Створення інституціональних умов для регіонального розвитку.

Виконання зазначених завдань дасть можливість забезпечити динамічний збалансований розвиток країни загалом, наблизити рівень життя до європейських стандартів і створити умови для посилення економічної активності в усіх регіонах країни, що сприятиме поступовому пом'якшенню міжрегіональних диспропорцій, зменшенню ризиків утворення депресивних територій та захистить суспільство від значних витрат на відновлення належних умов їх життєдіяльності.

Стратегічне планування розвитку регіонів є дуже вагомим інструментом державного регулювання, який допомагає тримати усі необхідні економічні пропорції, забезпечує планомірне функціонування усіх ланок економічної системи суспільства. Для економіки України стратегічне планування є дуже актуальним і важливим, оскільки дозволяє прогнозувати процеси приватизації та демонополізації, формування різних форм володіння активами, наслідки технологічного оновлення виробництва та багато іншого. У міру стабілізації економіки поширюються можливості виявлення тенденцій та закономірностей регіонального розвитку, підвищується ступінь передбачуваності змін та поведінки різних суб'єктів господарювання [12].

Узагальнений аналіз визначених законодавством інструментів регіональної політики щодо вирішення проблем розвитку територій, наведено в табл. 1.

Сьогодні, на жаль, рівень ефективності реалізації наведеного набору інструментів залишається низьким,

оскільки фактично відсутнє методичне забезпечення щодо вирішення проблем розвитку регіонів. Наявні механізми реалізації програм регіонального розвитку не сприяють вирішенню існуючих територіальних проблем завдяки браку коштів для їх фінансування.

Таблиця 1

Аналіз інструментів реалізації регіональної політики в Україні щодо вирішення проблем розвитку територій

Інструмент / законодавчий акт	Доцільність
<p><i>Угоди щодо регіонального розвитку</i></p> <p>Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» [13];</p> <p>Постанова КМУ «Про затвердження Порядку підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди» [14]</p>	<ul style="list-style-type: none"> вирішення актуальних проблемних питань соціально-економічного розвитку регіону; відповідність пріоритетам стратегії розвитку регіону та Державній стратегії регіонального розвитку
<p><i>Державний фонд регіонального розвитку</i></p> <p>Бюджетний кодекс України від (ст. 24.1) [15]</p> <p>Постанова КМУ «Питання державного фонду регіонального розвитку» [16]</p>	<ul style="list-style-type: none"> фінансування цільових програм регіонального розвитку, програм транскордонного співробітництва, угод щодо регіонального розвитку та програм подолання депресивності окремих територій, визначених Державною стратегією регіонального розвитку та стратегіями розвитку регіонів
<p><i>Програми подолання стану депресивності території</i></p> <p>Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів» [13]</p>	<ul style="list-style-type: none"> комплекс заходів (робіт) правового, організаційного, економічного, фінансового, соціального спрямування, орієнтованих на подолання депресивності конкретної території, у забезпеченні яких задіяні фінансові та інші ресурси держави і регіону
<p><i>Цільові програми</i></p> <p>Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» [12];</p> <p>Постанова КМУ «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» [17]</p>	<ul style="list-style-type: none"> спрямовуються на розв'язання проблем розвитку держави або значної кількості її регіонів, мають довгостроковий період виконання та виконуються центральними і місцевими органами виконавчої влади, та інші програми, метою яких є розв'язання окремих проблем розвитку економіки і суспільства, проблем розвитку окремих галузей економіки та адміністративно-територіальних одиниць, що потребують державної підтримки

Таким чином, запропоновані законодавством України інструменти регіональної політики щодо вирішення проблем регіонального розвитку себе не виправдовують. Триваюче зростання нерівномірностей у регіональному розвитку на фоні перерозподілу фінансових ресурсів (дотації, трансферти, субвенції) від економічно більш спроможних регіонів до менш спроможних посилює міжрегіональні напруженості та позбавляє регіони стимулів до економічного зростання.

У контексті реформи децентралізації, яка відбувається в Україні й передбачає передачу повноважень та ресурсів на місця, посилюється економічна свобода органів місцевого самоврядування. Вони змушені самостійно ухвалювати рішення з розв'язання нагальних поточних проблем розвитку підпорядкованих їм територій. Насамперед ідеться про такі послуги житлово-комунальної сфери, як: постачання води, тепла, вивезення та утилізація твердих побутових відходів, утримання будинків і прибудинкових територій, а також про модернізацію системи надання соціальних послуг – управління школами та дитячими садочками, організація первинної медичної допомоги, забезпечення утримання та організація роботи будинків культури, клубів, бібліотек, стадіонів тощо.

Для цього місцева влада має скористатися можливостями планування регіонального (місцевого) розвитку з тією метою, аби чітко визначити пріоритети, на які найближчим часом мають спрямовуватися зусилля керівних структур. Окрім цього, планування дозволяє визначити можливості регіональних (місцевих) бюджетів фінансувати реалізацію запланованих стратегічних завдань, а у випадку їх обмеженості вдаватися до пошуку альтернативних бюджетним джерел фінансування.

Стратегічне планування регіонального розвитку має ґрунтуватися на принципах стратегічного планування сталого розвитку територій та ряді спеціальних принципів (табл. 2).

Розробка та практична реалізація ефективних механізмів стратегічного планування і збалансованого регулювання регіональної економіки є актуальними проблемами, вирішення яких багато в чому залежить від відносин між бізнесом, владою і населенням в умовах диференціації економічних інтересів і потенціалів конкурентоспроможності регіону.

Якість стратегії соціально-економічного розвитку досягається за рахунок передових технологій прогнозування, аналізу внутрішнього і зовнішнього середовища,

Принципи стратегічного планування регіонального розвитку

Принципи	Зміст принципів стратегічного планування регіонального розвитку
Об'єктивність	Опора на старі досягнення, досвід та об'єктивну інформацію, зібрану під час розробки стратегії
Цілепокладання	Чітке формулювання цілей та конкретних стратегічних завдань
Результативність	Напрямок усіх заходів, що входять у стратегію, на досягнення цілей
Ефективність	Визначення кількісного вираження співвідношення витрат та результатів покращення економічного та соціального стану території
Пріоритетність	Включення до стратегії основних напрямів, реалізація яких забезпечить гармонійний розвиток території
Компетентність	Забезпечення відповідності кола питань, на вирішення яких спрямована стратегія та компетенції органів управління територіальним розвитком
Комплексність	Створення диверсифікованої та інноваційної економічної структури, що ґрунтується на соціальному консенсусі
Спадкоємність	Залучати представників усіх зацікавлених сторін у процес розробки, щоб забезпечити наступність у реалізації розробленої стратегії
Альтернативність	Опрацювання альтернативних варіантів стратегії
Прозорість	Забезпечення прозорості процесів розробки та реалізації стратегії, їх широке висвітлення у ЗМІ, залучення зацікавлених сторін
Ситуаційність	Виявлення, оцінка, врахування впливу внутрішніх чинників та зовнішнього середовища, можливих варіантів розвитку залежно від їх комбінації

Джерело: складено авторами на основі джерела [18]

формування сценаріїв розвитку, розроблення ефективних інструментів державно-приватного партнерства, моніторингу та реалізації планів.

У сучасному регіональному управлінні відчувається дефіцит в науковому забезпеченні концепцій розвитку, цільового планування регіонального господарства. Недостатньо розроблені технології формування сценаріїв соціально-економічного розвитку, а також інструменти державно-приватного партнерства. Вимагають подальшого теоретичного та методичного розроблення питання прикладного характеру, присвячені розробленню та застосуванню в практиці стратегічного планування механізму формування стратегії соціально-економічного розвитку регіону.

Європейська політика сталого розвитку приділяє особливу увагу потенціалу міських районів і умов, в яких вони розвиваються. Вона спрямована на реалізацію чотирьох взаємопов'язаних напрямів, цілями яких є:

- зміцнення економічного процвітання і ринку праці, збільшення зайнятості в населених пунктах;
- заохочення рівності, соціальної інтеграції та відновлення районів;
- захист і поліпшення економічного середовища, а також управління енергетичними ресурсами і транспортом для досягнення локальної та глобальної стійкості;
- виконання стратегічних інтегрованих планів щодо планування і розвитку територій [19].

Для забезпечення соціально-економічного розвитку та належної реалізації стратегічного планування розвитку регіонів України потрібен чіткий аргументований меха-

нізм, який буде включати в себе розробку стратегії, відкрити інституційну та організаційну складову стратегічного планування.

На сьогодні механізм стратегічного планування розвитку територій в Україні знаходиться в стадії зародження. Присутність нормативно-правового, економічного, соціального та організаційного механізму стратегічного планування територій є невід'ємним плюсом для країни, але велика роздробленість і недосконалість, не дозволяє належно функціонувати кожному з них.

На думку авторів, механізм стратегічного планування розвитку територій повинен мати концепцію досягнення цілей та завдань, тобто нормативно-правове, науково-методичне, інформаційне, економічне, організаційне та інституційне забезпечення (рис. 1).

Наведений механізм формується на класичних засадах управління щодо реалізації стратегічного планування розвитку територій. Стратегічне планування включає аналіз стану території, для якої готується стратегічний план, генерує стратегічні цілі та визначає завдання, розробку стратегії та її реалізацію, контроль та коригування стратегії. На основі такого алгоритму механізм стратегічного планування розвитку територій повинен починатися з дослідження існуючого стану та потенційних можливостей регіону, далі визначається макроекономічна ситуація, економіко-трудовий потенціал та можливість реалізації стратегії.

Після визначення пріоритетів на їх основі формується мета та завдання розвитку територій. Основними стратегічними завданнями мають бути «підвищення конкурентоспроможності територій», «покращення ресурсно-природного потенціалу», «розвиток людських ресурсів»,

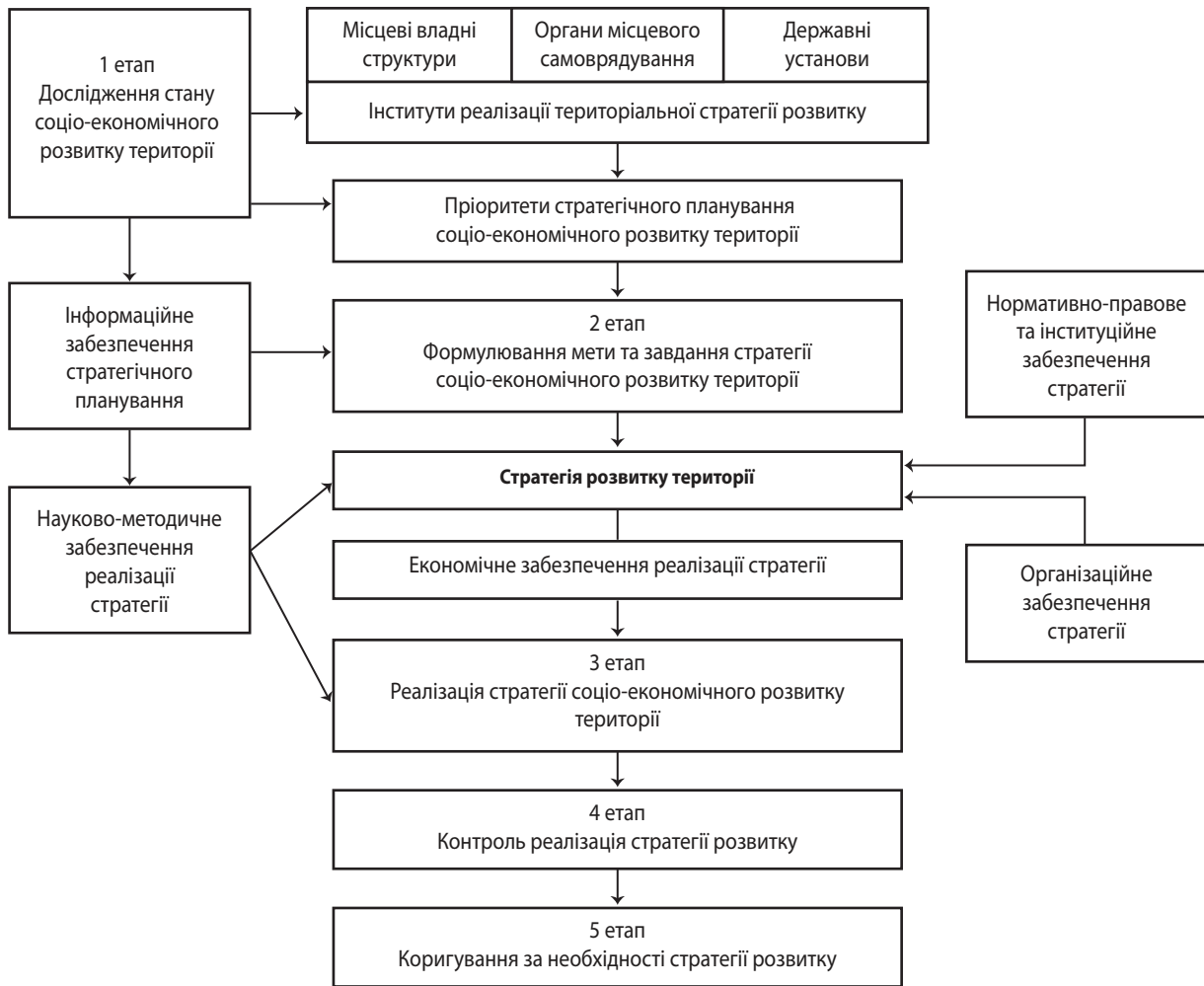

Рис. 1. Механізм стратегічного планування розвитку територій

Джерело: авторська розробка

«створення належних умов для регіонального розвитку» тощо.

Основними напрямками удосконалення системи стратегічного планування розвитку регіонів України мають бути:

- довгострокове стратегічне планування;
- прогнозування довгострокової стратегії розвитку;
- ефективність нормативно-правового забезпечення;
- відкрита процедура розробки довгострокових документів стратегічного планування у єдиній методологічній базі;
- встановлення зв'язку довгострокових контрольних показників, середньострокових стратегічних цілей, з їх ресурсами та оперативними програмними документами;
- новий статус документів стратегічного планування;
- утворення механізмів залучення інститутів громадянськості до процесів стратегічного планування;
- створення моніторингу соціального розвитку та якості життя населення в результаті реалізації стратегічного планування.

Тобто сьогодні основними завданнями регіонального розвитку є подолання кризових явищ і прискорення економічних темпів відновлення, підвищення конкурентоспроможності території, оновлення соціальних стандартів життя, підвищення людського потенціалу.

Висновок. У результаті проведеного дослідження зроблено висновок, що наявні проблеми підвищення ефективності стратегічного планування розвитку регіонів України можуть бути вирішені на основі впровадження діючого механізму, який сьогодні знаходиться у стадії зародження. Запропонований механізм стратегічного планування розвитку територій дозволить як у теорії, так і на практиці покращити рівень якості життя населення, вплинути на зниження рівня смертності, підвищити рівень екологічної безпеки, вплине на розвиток пріоритетних галузей промисловості та взагалі на підвищення конкурентоспроможності регіональних економічних систем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данилишин Б. М. Проблеми и приоритеты регионального развития Украины. *Економіка України*. 2005. № 12. С. 89–90.

2. Розміщення продуктивних сил і регіональна економіка: підручник / за заг. ред. Дорогунцова. Київ : КНЕУ, 2005. 988 с.
3. Кизим М. О., Белікова Н. В., Беккер М. Л. Науково-методичне забезпечення вирішення проблемних ситуацій в регіонах України. *Проблеми економіки*. 2021. № 2. С. 70–85.
4. Семенов В. Ф. Регіональна економіка : навч. посіб. Київ : МП «Леся», 2008. 595 с.
5. Чернюк Л. Г., Фашевський М. І., Пепа Т. В., Качала Т. М. та ін. Регіонально-просторові економічні системи України: методологія і сучасна практика формування : монографія. Київ : РВПСУ НАН України ; Черкаси : ЧДТУ, 2011. 423 с.
6. Берданова О. В. Стратегічне планування розвитку об'єднаної територіальної громади. Київ, 2017. 121 с.
7. Вакуленко В. М. Стратегічне планування на місцевому та регіональному рівнях : навч. посіб. Ужгород : Патент, 2004. 198 с.
8. Карпенко А. Стратегічне планування як інструмент інноваційного розвитку регіону. *Економіка. Фінанси. Право*. 2016. № 5. С. 3–7.
9. Куksа І. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку регіону. *Вісник Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля*. 2016. № 17 (171). С. 218–224.
10. Осипов В. М., Пивоварчук І. Д., Парасюк І. Л. Стратегічне планування як ефективний інструмент управління регіональним розвитком. *Вісник Сумського державного університету*. 2011. № 1. С. 103–114.
11. Берданова О., Вакуленко В. Стратегічне планування місцевого розвитку : практич. посіб. Київ : ТОВ «Софія-А», 2012. 88 с.
12. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України від 23.03.2000 № 1602-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>
13. Про стимулювання розвитку регіонів : Закон України від 08.09.2005 № 2850-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>
14. Про затвердження Порядку підготовки, укладення та виконання угоди щодо регіонального розвитку і відповідної типової угоди : Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 № 751. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2007-%D0%BF#Text>
15. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 №2456-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-VI>
16. Деякі питання державного фонду регіонального розвитку : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 № 196. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF#Text>
17. Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм : Постанова Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 106: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-%D0%BF#Text>
18. Сментина Н. В., Фіалковська А. А. Стратегічне планування місцевого розвитку : навч. посіб. Київ : ФОП Гуляєва В. М., 2019. 244 с.
19. European Commission. URL: <http://www.ec.europa.eu>

REFERENCES

- Berdanova, O. V. *Strategichne planuvannia rozvytku obiednanoi terytorialnoi hromady* [Strategic Planning of the Development of the United Territorial Community]. Kyiv, 2017.
- Berdanova, O., and Vakulenko, V. *Strategichne planuvannia mistsevoho rozvytku* [Strategic Planning of Local Development]. Kyiv: TOV «Sofya-A», 2012.
- Cherniuk, L. H. et al. *Rehionalno-prostorovi ekonomichni systemy Ukrainy: metodolohiia i suchasna praktyka formuvannia* [Regional and Spatial Economic Systems of Ukraine: Methodology and Modern Practice of Formation]. Kyiv : RVPSU NAN Ukrainy ; Cherkasy : ChDTU, 2011.
- Danilishin, B. M. "Problemy i priority regionalnogo rozvitya Ukrainy" [Problems and Priorities of Regional Development of Ukraine]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 12 (2005): 89-90.
- European Commission. <http://www.ec.europa.eu>
- Karpenko, A. "Strategichne planuvannia yak instrument innovatsiinoho rozvytku rehionu" [Strategic Planning as a Tool for Innovative Development of the Region]. *Ekonomika. Finansy. Pravo* (2016): 3-7.
- Kuksa, I. "Strategichne planuvannia sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehionu" [Strategic Planning of Socio-economic Development of the Region]. *Visnyk Shkhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu im. V. Dalia*, no. 17(171) (2016): 218-224.
- Kyzym, M. O., Bielikova, N. V., and Bekker, M. L. "Naukovometodychne zabezpechennia vyrishennia problemnykh situatsii v rehionakh Ukrainy" [Scientific and Methodological Support for Solving Problematic Situations in Ukraine's Regions]. *Problemy ekonomiky*, no. 2 (2021): 70-85.
- [Legal Act of Ukraine] (2000). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2005). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2850-15#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2007). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/751-2007-%D0%BF#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2007). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-%D0%BF#Text>
- [Legal Act of Ukraine] (2010). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-VI>
- [Legal Act of Ukraine] (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/196-2015-%D0%BF#Text>
- Osyrov, V. M., Pyvovarchuk, I. D., and Parasiuk, I. L. "Strategichne planuvannia yak efektyvnyi instrument upravlinnia rehionalnym rozvytkom" [Strategic Planning as an Effective Tool of Regional Development Management]. *Visnyk Sumskoho derzhavnoho universytetu*, no. 1 (2011): 103-114.
- Rozmishchennia produktyvnykh syl i rehionalna ekonomika* [Placement of Productive Forces and Regional Economy]. Kyiv: KNEU, 2005.
- Seменов, V. F. *Rehionalna ekonomika* [Regional Economy]. Kyiv: МП «Леся», 2008.
- Smentyna, N. V., and Fialkovska, A. A. *Strategichne planuvannia mistsevoho rozvytku* [Strategic Planning of Local Development]. Kyiv: FOP Huliiava V. M., 2019.
- Vakulenko, V. M. *Strategichne planuvannia na mistsevo-mu ta rehionalnomu rivniakh* [Strategic Planning at the Local and Regional Levels]. Uzhhorod: Patent, 2004.

Стаття надійшла до редакції 21.04.2022 р.